

Mediálna manipulácia v bulvárnej žurnalistike

MEDIÁLNA GRAMOTNOSŤ A MEDIÁLNA MANIPULÁCIA

„Nežijeme s médiami, žijeme v nich“ (Deuze, In Nutil 2018)

- väčšina toho, čo vieme nám bolo sprostredkované médiami – vplyv na postoje, názory, hodnotenie reality, predstavy o svete;
- potreba pripomínať, ako médiá fungujú, aké témy vyberajú, aké faktory ich ovplyvňujú;
- elektronické médiá pomáhajú vytvoriť rovnoprávnejšiu a slobodnejšiu spoločnosť – okamžitý prístup a priestor na vyjadrenie;
- médiá ako priestor s trvalým nedostatkom času, s predsudkami, myšlienkovými chybami;
- aktívny vstup médií do sociálneho komunikačného života spoločnosti – zvýšená potreba členov spoločnosti poznať povahu, podstatu, faktory a pravidelnosti pôsobenia;
- rozvoj mediálnej gramotnosti spätý s dobrým občianstvom – nutnosť porozumieť svetu médií, zaujímať sa o mediálne obsahy a kriticky ich čítať.

Prečo je mediálna gramotnosť dôležitá?

- nutnosť k celospoločenskému prežitiu – potreba orientovať sa v „informačnej džungli“, vyhnúť sa nekritickému prijímaniu informácií;
- riešenie? cenzúra internetu? blokovanie webov? vyvracanie každého hoaxu?
- „dáte človeku rybu, nasýtite ho na jeden deň. Keď ho naučíte chytať ryby, nasýtite ho na celý život“ aktualizácia príslovia na dezinformácie;
- zásadná úloha: potreba vzdelania občanov na poli med. gramotnosti a kritického myslenia;
- ľudom často akoby nezáležalo na tom, že politici klamú – niektoré kategórie klamstva a lži ho nezaujímajú – reč politika neslúži k sprostredkovaniu informácie, ale predstavuje výzvu k identifikácii s „rovnako zmýšľajúcim kmeňom“ – reč sa vníma ako emočný signál: E. Tabery – „tam, kde sa nedá veriť nikomu a ničomu vyhráva ten, kto najlepšie hraje na city“.

Podstata mediálnej gramotnosti je porozumieť médiám

- základný predpoklad k úspešnému vyhľadaniu, analýze, hodnoteniu informácie a orientácie v mediálnych posolstvách;
- východisko: nie všetko, čo čítame, počujeme a vidíme je pravda;
- potreba poznania charakteru média, vlastníctva, orientácia v prejavoch s rozlíšením podstatných a nepodstatných informácií, rozpoznanie skrytých významov, manipulačných techník, nepresných a neúplných informácií, schopnosť odlíšiť pravdivý text, výpoveď od fabulácie alebo subjektívneho tvrdenia, jasne formulovať myšlienky;
- porozumieť tomu, ako naša myseľ spracováva informácie;
- pasívne publikum – „bezbranné“ voči mediálnym obsahom, aktívne publikum – schopnosť selekcie, dekódovania, interpretácie na základe vzdelania, skúseností, prístupu k informačným zdrojom.

Bezpečnosť detí a žiakov v digitálnom priestore.
Propaganda a manipulácia informácií na internete

Obr. 1 Príklad na mediálnu kampaň – prezidentské voľby v Českej republike 2023

České združení reklamních profesionálů Art Directors Club Czech Republic (ADC) vyloučilo ze svých radov Marka Prohala za neetickou kampaň pro Babišů před druhým kolem prezidentských voleb. Je to první vyloučení člena za 30 let fungování ADC v České republice.

Členovia sa zároveň zaviazali k zostaveniu etického kódexu politickej reklamy, v ktorom by boli odborné definované hranice poptového marketingu politických kampaní. „Tie, na rozdiel od komerčnej marketingovej komunikácie, doteraz nespádajú pod žiadny kontrolný orgán, aj napriek obrovským dopadom na spoločnosť,“ uviedlo združenie.

<https://www.mediaklik.sk/marketing/clanok/655240-politicka-kampan-nema-ziadne-pravidla-je-utopiou-aby-bola-eticka-hovoria-reklamni-odbornici/>

Zdroj: <https://www.mediaklik.sk/marketing/clanok/655240-politicka-kampan-nema-ziadne-pravidla-je-utopiou-aby-bola-eticka-hovoria-reklamni-odbornici/>

Obr. 2 Príklad na politickú kampaň – prezidentské a parlamentné voľby na Slovensku 2019 a 2020

ZUZANA ČAPUTOVÁ
moja prezidentka

Prezidentka pre spravodlivé Slovensko
Postavme sa zlu, spolu to dokážeme.

ÚPRIMNE odvážne pre ľudí

MARIA

Menej štátu, nižšie dane
Richard Sulík
sas
Sloboda Solidarita

PS Progresívne Slovensko
SPOLU

ZA FEROVÉ A HRDÉ SLOVENSKO

Richard Sulík

NIE SOM AKO ONI
MYSLÍM SRDCOM
SME KODNA
BORIS POMÁHA

nový SME
#PELLEGRINI 2020
ZODPOVEDNÁ ZMENA

Zdroj: <https://domov.sme.sk/c/22320937/predvolebna-kampan-je-najdrahsia-v-historii.html>
<https://www.facebook.com/zcaputova/photos/a.859877580886894/1038536136354370/?type=3>

Bezpečnosť detí a žiakov v digitálnom priestore. Propaganda a manipulácia informácií na internete

Sila médií

- s elektronickými médiami trávime priemerne 106 dní v roku;
- teória nastolovania agendy (od 60. r. 20. st.);
- M. nemajú moc hovoriť verejnosti, čo si má myslieť, ale o čom má premýšľať/hovoriť;
- sociálni psychológovia potvrdili, že ľudia, ktorí trávia množstvo hodín pri tv (aspoň 4 hodiny denne) vidia svet ako nebezpečné miesto (obava, že budú obeťou násilia, menej dôverujú druhým, svet ako strašidelné, nepriateľské, nebezpečné miesto), podobný vzťah medzi sledovaním televíznych správ a strachom z kriminality;
- rast nedôvery (podiel Američanov, ktorí veria väčšine ľudí klesol z 55% (1960) na 32 (2009), generácia Y verí len 19%);
- prirodzená tendencia médií k negatívnym javom (korupcia, podvody, klamstvo politikov, nespoľahlivé svedectvá, rozdiel sociálnych tried, škandály celebrit,...)

Svet hodnotíme na základe aktuálne dostupných informácií

- intuitívne posudzujeme pravdepodobnosť udalosti podľa toho, ako na nich myslíme – strach z lietania (obrazy leteckých katastrof);
- D. Kahneman: WYSIATI (What you see is all there is) – s obmedzenými informáciami zachádzame akoby boli všetkým podstatným, čo potrebujeme poznať;
- myseľ sa prirodzene zameriava na neobvyklé, podivné, výnimočné, extrémne udalosti – vplyv na úsudok – formát početnosti;
- vplyv skupiny, myšlienkové chyby;
- doba nie je horšia, len je viac medializovaná;
- napr. téma terorizmu.

Obr. 3 Tematizácia udalosti – opitá učiteľka

UČILA OPITÁ: Upozornili na ňu žiaci, nafúkala vyše 2 promile

Najčítanejšie 24h 7d

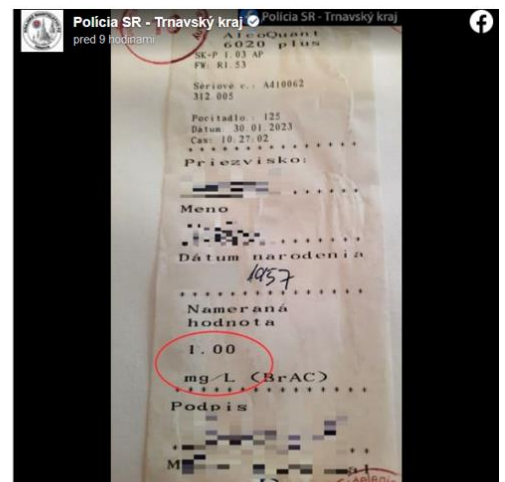
- 1 UČILA OPITÁ: Upozornili na ňu žiaci, nafúkala vyše 2 promile
- 2 Nitriansky kraj pripravuje medie rekonštrukcie 29 mostov
- 3 MAL HODIŤ PSA O CHODNÍK: Enviropolicajti obvinili Martinčana
- 4 Trnavský kraj počíta s optimálnou sieťou ambulancií
- 5 Druhú vicestartovkou Petržalky je M.Kozáková, úrad je bez prednosti
- 6 Pri nehode na ceste I/16 narazila vodička do dvoch nákladných aut

Policajti učiteľku obmedzili na osobnej slobode a previezli na policajné oddelenie.

Autor TASR
dnes 15:47

Piešťany 1. februára (TASR) - Prípado opitej učiteľky na jednej zo základných škôl rieši piešťanská polícia. Na jej nezvyčajné správanie upozornili v pondelok (30. 1.) žiaci. Riaditeľ školy privolať policajnú hliadku, ktorá podrobila 65-ročnú ženu dychovej skúške. Nafúkala 1 mg/l alkoholu, čo je v prepočte až 2,08 promile, informovala krajská policajná hovorkyňa v Trnave Zlatica Antalová.

Policajti učiteľku obmedzili na osobnej slobode a previezli na policajné oddelenie. Je obvinená z prečinu ohrozenia pod vplyvom návykovej látky. V zmysle zákona jej môže hroziť trest odňatia slobody až na jeden rok. Žena je stíhaná na slobode.

„PRIKLDNÉ“ KONANIE PANI UČITELKY
POLICAJTOM POČAS VYUČOVANIA NAFÚKALA 2 ‰

Policia rieši prípad opitej učiteľky na jednej zo základných škôl v meste Piešťany. ... Zobrazit viac

28 18 13

Zdroj: [UČILA OPITÁ: Upozornili na ňu žiaci, nafúkala vyše 2 promile \(teraz.sk\)](https://www.teraz.sk)

Tento program nadväzuje na projekt Propaganda a manipulácia informácií na internete, ktorý financuje Úrad vlády SR.

Techniky mediálnej manipulácie

- kľúčová znalosť dostatočného množstva overených informácií, faktov, súvislostí v kombinácii so schopnosťou kritického myslenia;

- **selektívny výber:** jedna z foriem selekcie mlčanie (neinformuje sa o istých témach), výber a početnosť priestoru názorovým prúdom;
- **neformálne logické klamy a argumentačné fauly:** odvádzanie pozornosti, kauzálne klamy, prekrúcanie obsahu a pod.
- **presmerovanie pozornosti:** vytváranie umelých pseudokáz, skrývanie menšieho množstva záujmovo ladených textov medzi seriózne správy;
- **emocionálne zafarbené a hodnotiace výrazy:** bulvarizácia, click-baitové titulky, rámovanie tém a pod.;
- **načasovanie:** napr. pred voľbami.

Obr. 4 Bulvarizácia udalosti – prezidentské voľby v Českej republike 2023 (portál denníka Blesk)

První dáma Eva Pavlová pro Blesk:
Můj boj s rakovinou

PREZIDENTSKÉ VOLBY
Babišova hra s pojmy a neslučitelné volební počty. Fiala v Blesku reagoval na ...

PREZIDENTSKÉ VOLBY
Pavlův řád a klid v praxi: V zákulisí štábu sebral spadlý svetr a video boří twitter

PREZIDENTSKÉ VOLBY
Pavel mluvil s prezidentkou Tchajwanu. Peking je „silně znepokojen“, Fiala

První dáma
Eva Pavlová odhalila:
Dojemný příběh jejich kočky Micky!

PTÁM SE, PANE PREMIÉRE
Pavel začne úřadovat "na Hradě" už před inaugurací!
A ostře o vyhrocené kampani: Babiš překročil všechna tabu!

Premiér Fiala v Blesku:

Zdroj: <https://www.blesk.cz/prezidentske-volby>

Obr. 5 Bulvarizácia udalosti – osobná gratulácia slovenskej prezidentky víťazovi českých prezidentských volieb 2023

ČAPUTOVEJ návšteva Pavla má nečakanú DOHRU: Reakcia odborníka na PROTOKOL vás totálne ŠOKUJE

DNES 10:00

Odborník na etiketu Marek Trubač (49) považuje Čaputovej krok za neštandardný: „*Nie je to košér a bol som prekvapený. Viem však pochopiť tie emócie. Česko a Slovensko sú si dva najbližšie štáty. Člen volebného štábu Pavla mal podobnú funkciu u Čaputovej. Takže tam to prepojenie je.*“ Odborník však podotkol, že podľa štátneho protokolu to nebolo v poriadku. Dalo sa vraj zagratulovať telefonicky a osobné stretnutie zorganizovať až po oficiálnom vymenovaní Pavla za prezidenta.

„*V Česku to bolo vnímané veľmi pozitívne,*“ povedal politológ Tomáš Koziak. Ani na Slovensku by to podľa odborníka nemalo Čaputovej poškodiť: „*Nech by urobila čokoľvek, pre jej odporcov by to bolo zlé. Negatív je tam oveľa menej ako pozitív. Bolo to milé a sympatické politické gesto.*“ Koziak si dokonca myslí, že prezidentke môže pomôcť takáto angažovanosť v zahraničnopolitických záležitostiach. Česi sú nám totiž podľa politológa najbližšou krajinou: „*Patrilo sa, aby to urobila prvá a možno aj takým bezprostredným spôsobom.*“

Zdroj: <https://www1.pluska.sk/spravy/z-domova/caputovej-navsteva-pavla-ma-necakanu-dohru-reakcia-odbornika-protokol-vas-totalne-sokuje/2>

Podnety na mediálne obsahy, výskumy:

EduMediaTest:

<https://www.rvr.sk/medialna-gramotnost->

Krátky slovník hybridných hrozieb:

<https://www.nbu.gov.sk/urad/o-urade/hybridne-hrozby-a-dezinformacie/kratky-slovnik-hybridnych-hrozieb/index.html>

Tento program nadväzuje na projekt Propaganda a manipulácia informácií na internete, ktorý financuje Úrad vlády SR.

**Bezpečnosť detí a žiakov v digitálnom priestore.
Propaganda a manipulácia informácií na internete**

Kognitívne skreslenia: 8 chýb, ktoré náš mozog robí neustále

<https://zmudri.sk/kurz/kognitivne-skreslenia>

Použitá a odporúčaná literatúra

FTOREK, J., 2017. *Manipulace a propaganda na pozadí současné informační války*. Praha: Grada.

GREGOR, M., P. VEJVODOVÁ a ZVOL SI INFO, 2018. *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!* Brno:CPRESS.

CHAPAUX-MORELLI, P., 2022. *Je to manipulace? Rozpoznejte ji a ubraňte se!* Praha: Portál.

KAČINOVÁ, V., 2019. *Fenomén „fake news“, hoaxov a konšpiračných teórií v kontexte mediálnej výchovy*. Trnava: UCM v Trnave.

KLIMEŠ, D., 2015. *Jak zábavné je informovat*. Infotainment čili infozábava v teorii, praxi a českém kontextu. Praha: Karolinum.

LUSCOŇ, J., 2019. *Chod'te, urobte prievan v mediálnom smogu*. Bratislava: DON BOSCO.

MARKOŠ, J., 2019. *Sila rozumu v bláznivej dobe*. N Press.

N MAGAZÍN 03/2017. *Klamstvá a konšpirácie*. Bratislava: N Press, ročník 2.

NUTIL, P., 2018. *Média, lži a příliš rychlý mozek*. Průvodce postpravdivým světem. Praha: Grada.

POMERANTSEV, P., 2020. *Tohle není propaganda. Válka proti realite*. Praha: Dokořán.

TÁBORSKÝ, J., 2019. *V síti dezinformací*. Proč věříme alternativním faktům. Praha: Grada.

Tento program nadväzuje na projekt Propaganda a manipulácia informácií na internete, ktorý financuje Úrad vlády SR.